hejmar 48 - bihar 2011

KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravayê kurmancî

Min ev nivîsî ne ji bo sahibrewacan
Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

Ehmedê Xanî
(Sedsala XVII)

Civîna Wanê Bihara 2011an

Civîna Kurmancî ya 48an di navbera rojên 26.06 – 2.07an de li bajarê Wanê, li bakurê Kurdistanê, li dar ket.

Ji bo koma xebatê ya Kurmancî ev cara yekemîn bû ku dikarîbû delîveyekê bibîne da ku civîna xwe li bakurê Kurdistanê saz bike. Helbet cihê serfirazîyeke mezin e ku li perçeyekî welêt, ku ev nêzîkî 90 salî ye di bin nîrên rejîmeke kurdkuj de dijî, civîneke bi vî rengî pêk bêt.

Li bakurê welêt ber bi nemanê çûna ziman û çanda kurdî, ji milekî ve hewildana rejîmê yên pişaftin û asîmîlekirinê û ji milekî din ve meyla bi rizaya dilê xwe xwehelandin û xweasîmîlekirina Kurdan rewşeke gelekî tehlûke pêşde anîye. Koça zoremilî ya rejîmê, koça ji ber sedemên şer û alozbûna rewşa aborî welê kiriye ku gundî ber bi bajaran yan jî ber bi rojavayê Tirkiyeyê biherikin. Gund nemînin, ne jiyana gundîtîyê û ne jî çand û zimanê kurdî her hîç nemînin.

Mixabin e ku ev rastiyek e. Rastiyeke ku em bi rehetî nikarin bipejirînin. Rastiyek e ku dînamîtekê dixe bin hebûna me û dixwaze rehê li me biqelîne.

Neteweyek li ser çend hêmanên bingehîn payedar dimîne. Yek ji girîngtirînê wan helbet çand û ziman e. Zimanê dê ye, zimanê bav û kalan e.

Ziman ne bi tenê axaftin e, kanîya hizirîn, derbirîn, zanîn û afirandinê ye. Bê ziman ferq nakeve navbera mirov û kerîyên dehbe û heywanan.

Wek millet divê em dest ji stûna ku xanîyê me li ser sekinîye, xwe radigire, venekişînin. Me ku dest jê vekişand, xanî tête xwarê, di ser me de tep dibe. Hingê hûr û gir, bihêz û bêhêz, em hemû di binî de dimînin.

****

Beşdarên civînê li ser babetên wek navên çûk û gulûgiyayên Kurdistanê, hingiv û mêşvanî û nexweşiyên heywanan xebitîn. Encamên vê civînê li jêrê têne belav kirin.

Hevalên beşdar:
Salih Akin (Xerzan) , Mustefa Aydogan (Mêrdîn), Rûken Bagdu-Keskîn (Stenbol), Rojen Barnas (Diyarbekir), Lezgînê Çalî (Barzan), Ehmedê Dirihî (Çewlik), Xalidê Hekarî (Hekarî), Newzad Hirorî (Dihok), Hemîd Kiliçasalan (Mêrdîn), Eyûb Kiran (Qerejdax), Cemal Onursal (Cizîr), Têmûrê Xelîl (Rewan), Reşo Zîlan (Agirî).

Têbînî: *Civîn bi temamî bi îmkanên Enstîtuya Kurdî ya Parîsê li dar ketiye û wek prensîp bi hîç awayekî bi kom û hêzên siyasî re peywendîdar nebûye.*

Termsaziya pizişkî bi kurdî

Lezgînê ÇALÎ

Li destpêkê, dibê bibêjim ku heker termsazî ji bo Kurdan (an her neteweyeke dî) zehmet be, ji ber wê ye ku zanistên hewcedarên wan terman di nav Kurdan de peyda nebûne. Lewma jî termên wan zanistan nîne. Ku ew zanist peyda nebibin jî, yek ji sebeban nebûna hewcedariya bi wan an hestnekirina wê hewcedariyê bûye.

Dema diyarkirina tixûbên gundan û zeviyan pêdivî bûye, Kurdan term ji bo her cureyekî berzî û nizimî yên erdî afirandine. Ku weha nebûya, şerên eşîran û malbatan li ser aqarên gundan û tixûbên zeviyan dê dijwartir bûbûna. Lê, Kurd ne hewcedarên cidakirina oksîjen û hîdrojena avê bûne. Wan bê haydarbûna ji hebûna hîdrojen û oksîjenê jî ava sar û hûnik a kaniyên zozanên welatî vedixwar... Karekî wan bi herduyan nebû. Ku ava rûbarî gehiştiba pezê wan besî wan bû.

Kurdan gelek nav ji bo pez û heywanên dî yên kedî hene. Lê, ji ber wê ku nexweşiyên wan jî ne zêde giring bûn, navên nexweşiyên wan ne wekî navên polandina (senifandina) wan berfireh bûne. Hemî temenên pez û dewaran navekî xwe heye. Hemî rengên hirî û mûyê heywanan (ji bo veniyasîna wan di keriyan de, û ji bo rêgirtina li ber şerên mumkin) navên xwe hene. Lê, navên nexweşiyan ne ewqas zêde ne.

Hemî tiştên wekî van babetan girêdayî rewşa abûrî-civakî-siyasî-hizrî ya civatan in. Mixabin ku Kurdan fîzîk û kîmya çênekirin. Evro jî, ji ber ku hukûmet û dewleteke Kurdan ya xweser nîne, Kurd zêde hewcedarên hebûna wan terman bi zimanê xwe nînin. Ew term hemî ji zimanên serdest dihên. Kurdî hêşta zimanê berî sedsala 20ê ye. Ji xwe nîne ku moderntirîn stranên stranbêjên kurd hêşta li ser kanî, bejn û bisk û cerikan dihên strandin.

Ku civîn û saziyên wekî vê Kurmancîyê hebin jî, ji xemxwerî û dûrbînî ya hîmdanerên wan e, bi rastî ne ji hewcedariya jiyana evro ya Kurdan.
Ez dê li destpêkê piçekê behsa termên heyî yên kurdi di warê nexweşiyên heywanan de bikim. Hûn dê bibînin ku hejmara wan ne gelek e (hindek ji wan di hejmarên berê yên Kurmanciyê de hatine ku em dubare nakin). Paşî, dê piçekê li ser binemayên giştî yên termsaziya zanistî bisekinim û têbînî yên xwe di warê pratîkê de nîşa we bidim. Li dawiyê, dê behsa termsaziya zanistî ya pizişkî (scientific medical terminology) bikim.

Navên hin nexweşiyên heywanan

**Amadekar: Lezgînê ÇALÎ
û Rûken BAGDU-KESKÎN**

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
berêş: memikkulî, guhanreşî, bi guhana ketin, lemreşî	meme iltihabı	mastite, mammite	mastitis
berxwirkî	iri ve büyük kuyruklu koyunların yazın sıcağından ötürü kuyruk altlarının pişik olması	irritation due à la chaleur d'été, sous la queue des moutons à queue grasse	a rash under the tail of the large tailed sheeps during the summer heat
bêvîrî	tifo	typhoïde, fièvre typhoïde,	typhoid fever
birîna reş: xiştik	şarbon	charbon, anthrax	anthrax
bi simbilê (simil) ketin	fazla başak yemekten hastalanma	tomber malade pour avoir mangé trop d'épis de blé	sick from eating too much ears of corn
bi nefelê (/gîya) ketin	fazla yonca (/ot) yemekten hastalanma	tomber malade pour avoir mangé trop de trèfle (ou de foin)	sick from eating too much clover and hay
ceh lê ketin	arpalama	tomber malade pour avoir mangé trop d'orge	sick from eating too much barley

çengalkurm	anklostoma	ankylostome	ancylostoma
çiyayî	mera hastalığı	entérotoxémie	enterotoxemia
çor	sığır vebası	peste bovine	cattle plague
davekurm	kıl kurdu	oxyure	pinworm
defiyan	midede gaz toplanması	flatulence	flatulence, intestinal obstruction
didanok	keratinleşme	kératinisation	cornification
êşa zirav: jana zirav	verem	tuberculose	tuberculosis
gocî: kulekî, lengî	aksaklık	boiterie	limp
harî	kuduz	rage (la)	rabies
hilbirîn	mastitis izleri	marques de mammite, ou mastite	scars of mastitis
marik	askaris	ascaris	ascaris
nikilreşî, dimşînk	bir tür tavuk hastalığı	un type de maladie aviaire	a type of chicken disease
nînok	burun delikleri spazmı	spasmes des naseaux	spasm of nostrils
parîdirryayî	avurt divertikülü	diverticule buccal	buccal diverticula
pehnekurm, şirîtekurm	tenya	ténia	tape worm
pembilokiyan, pendefokiyan	mantar enfeksiyonu	infection fongique	fungusis (fungal infection)
persîv	nezle	rhume	influenza
pindikî	tavuklarda kanat altlarının bitlenmesi	poux sous les ailes des poulets	lice in underside of chickens wing
qeremok, qerimok	beyaz kas hastalığı	maladie du muscle blanc, dystrophie musculaire enzootique	white muscle disease WMB
qotik	hayvan vebası	peste animale	animal plague
rîxoyî, hêlebûn, vîjikî, virikî	ishal	diarrhée animale	animal diarrhea
som, kunêr, qunêr, kînor	apse	abcès	abscess
stewrî	kısırlık	stérilité, infécondité	sterility
taya nobeyê	malarya	malaria	malaria
taya vegerr, taya sarormî	tekrarlayan ateş	fièvre récurrente	recurrent fever
tepek	sara hastelığı	épilepsie	epilepsy
tepekî	epileptik	épileptique	epileptic
ûrgepîs	fıtık	hernie	hernia
veçirikîn	çırpınma	convulsion	convulsion
xerab ketin	düşme sonucu hayvanın kurtulması zor bir duruma girmesi	suite à une mauvaise chute, être mal en point	as a result of falling the animal is unwell
xesandin	enemek	castration	castration
xesandî	enenmiş	castré	casterated
korazî	göz kapaklarının kısılmasına neden olan ve görme gücünü zayıflatan bulaşıcı bir hastalık	maladie infectieuse des paupières affectant la vision	an epidemic disease which cutbacks of the eyelids and causes to weakness vision
req	küçük akciğer kelebeği	douve de Chine	opisthorchis sinensis
heb, xwirî, rîş	koyunlarda çiçek hastalığı	clavelée, hydatide	hydatid
pişikbelekî, pişikziwa	akciğer enfarktüsü	infarctus pulmonaire	pulmonary infarction
teyrok lêxistin	deve çatlaması, devenin çatlayarak ölmesi	mourir d'épuisement (pour un chameau)	die of exhaustion (for a camel)
pîrik lêxistin, elk, pîrelk	albasma	fièvre puerpérale	puerperal fever
têdehatin, pêdehatin bi tê de hatin, pê de hatin	ani ölüm (atlar için) beddua olarak 'allahından bulmak', 'ölesice' anlamında	mort subite (pour les chevaux en particulier) que Dieu te punisse ! (malédiction)	sudden death (esp. for horses) may Allah punish you! (a curse)
ziman hatin	sığırlarda ağız ve dil iltihabı	stomatite papuleuse bovine, inflammation de la bouche et de la langue chez les bovins	bovine papular stomatitis, a bovine inflammation of mouth and tongue
pêwirî, arsimî	saman nezlesi	rhume des foins, allergie	hay fever, allergy
çêre xezal dibe	otların sararmaya başlaması	début de jaunissement des herbes	the start of the grass to turn yellow
tevek (tewek)	şap (hastalığı)	fièvre aphteuse	foot and mouth disease
gurrî	uyuz	gale	scab (in cattle)
canzerî	bir tür sarılık hastalığı	forme de jaunisse	tepto, kind of jaundice
beravêtin, jiberavêtin, jiberçûn	düşük, düşük yapma	fausse couche	miscarry
ji ber avêtin, ji ber çûn	düşük yapmak	faire une fausse couche	to have a miscarriage
jiberavêtî	düşük yapmış	qui a fait une fausse couche	the animal which has had a miscarriage
teliqîn	doğurmak (köpekler için)	mettre bas (pour les chiens)	to give birth (dog)
gonxwarin, goxwarin	döllenme, çiftleşme	insémination, accouplement	insemination, mating
gonxwarî	döllenmiş	inséminée, fécondée	inseminated, impregnated
bi êşê ketin, şov, şof	salgına yakalanmak	être frappé par une épidémie	suffering from an epidemic disease
şov, şof	salgın hastalık	épidémie	epidemic, contagion
kurm pê ketin	kuyrukları ağırlaşan koyunların arkalarından kurtlanmaları	être infesté de vers (en part. dans la queue chez les moutons)	be suffered from worms in taol as a result of heavy tail (sheep)
bi spiya ketin	bitlenmek	être infesté de poux	to get infested with lice
bi rişka ketin	sirkelenmek	être infesté de lentes	to become infested with nits
guhan kirin	meme şişmesi	gonflement des pis	swelling of udders
ketin kurkê, qurp (qup) ketin	kuluçkaya yatmak	incuber, couver (une maladie)	to incubate
dim	gaga	bec	bill or beak
lem berdan	memeye birkaç gün önceden süt dolmasıyla doğumun yaklaştığı belirtisi	avoir les mamelles pleines de lait quelques jours avant la mise bas	a few days before the parturition breast fills with milk and this signs the approaching of birth
rûv pê ketin, zî daketin, zî derketin	doğumdan önce dış üreme organının ıslanması	mouillage des organes externes de reproduction avant la mise bas	wetting of the external reproductive organs before birth
moz kirin	sığır sineklerinin ısırması sonucu sığırların çıldırırcasına kaçışmaları	(pour le bétail) se débattre suite à des piqures d'insectes	cattle fly into a rage as a result of biting pale giant horsefly
gewgewe	büge, bügelek, nokra sineği	varron	warble fly
şêz	köpek piresi	puce du chien	dog flea
qelpe, qerpol	çaput	chiffon	tatter, cloth patch
pizgur	eski püskü	usé, défaillant, minable	worn out, shabby
li aziyê man	ortada kalmak	restrer sans protection, rester à l'écart	to be left without protection, to be excluded
tar, tara mirîşkan	tavukların kümeslerde tünedikleri ağaç	perchoir de basse-cour	the roost in poultry-house for sleeping on it
qelpekirina bizinan: ji ber ku boçika bizinan piçûk e zivistanan zîya wan li aziyê dimîne û heywan ji wê derê sermayê digire û nexweş dikeve. Ji bo ku nexweş nekevin, paçek (kemek) ji paş ve bi mûyê wan ve tê dirûtin û qulik tê niximandin. Ji vê re dibêjin "bizinê qelpe dikin".	keçilerin kuyrukları kısa olduğundan kışları üreme organları açıkta kalır ve hayvan buradan soğuk alıp hastalanır. Bunu önlemek için hayvanın arkasını bir bezle kapatıp bezi hayvanın kıllarıyla dikerler. Bu işleme "bizin qelpe kirin" denir.	comme la queue des chèvres est courte, en hiver leurs organes génitaux sont exposés au froid. Pour éviter ce problème, on met un chiffon (qelpe) sur cette partie et on le coud avec ses poils.	the goats usually have a short tail, their reproductive organs are exposed in winter to cold and therefore they become ill. To avoid this, close the hindquarters with a cloth (qelqe) and sewn with his hair.

Hingiv û mêşvanî

Amadekar: Salih AKIN

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
hingiv û celebên hingivan	**bal ve bal çeşitleri**	**miel et variétés de miel**	**honey and sorts of honey**
hingiv, hingivîn	bal	miel	honey
şîremêş	arı sütü	gelée royale	royal jelly
hingivê zeyiyan	oğul balı	miel vierge, premier miel d'un nouvel essaim	virgin honey, the first honey from a fresh swarm
hingivê makê	kara bal	miel produit sur des vieilles cires	honey produced on old beeswax
hingivê dobe, hingivê helandî, hingivê parzinandî	süzme bal	miel filtré	filtered honey
hingivê şaneyan (şane), hingivê şanikan	fenni petek balı	miel en rayon	comb honey
şane, şanik	petek, bal peteği	alvéole, rayon	alveolus, honeycomb
sinît, sanît	eğir	propolis	propolis
hingivê xelekan	**kasnak, halka, karakovan balı**	**miel, pain de cire**	**honey, wax loaf**
nanika hingiv	arı dalağı	rayon de miel	honeycomb
lêxistina kaşaxî	çapraz petek örme	production d'alvéoles transversales	production of transverse cells
lêxistina nankî	yuvarlak petek örme	production d'alvéoles rondes	round cells production
lêxistina şûrkî	uzunlamasına petek örme	production d'alvéoles longitudinales	production of longitudinal cells
mêşvan	arıcı	apiculteur	beekeeper
mêşvanî	arıcılık	apiculture	beekeeping
kewar û alavên wê	**kovan ve aletleri**	**la ruche et ses matériels**	**the hive and its materials**
kewara mêşan, kewar, kewarmêş, gurbik	kovan	différentes sortes de ruches	hive
kewara axînî	toprak kovan	ruche en terre	clay hive
kewara darînî	fenni kovan	ruche en bois	wooden hive
mêşedan, mêşildan, paşedîn, dinbaşk	arılık, kovanlık	abri de ruche	shelter of hives
derxûn	kovan kapağı	couvercle (de la ruche)	(hive) cap
qalib, çita	petek çıtası	cadre (d'une ruche)	frame (of a hive)
zimanok	sürgü	targette	bolt
dûdank	arıcı körüğü	enfumoir	bee smoker
makîneya dobê: makîneya parzinandinê	süzme makinası	filtre mécanique, tamis	honey filter
celebên mêşan	**arı çeşitleri**	**espèces d'abeilles**	**bee species**
mêş, moz, mêşhingiv, mêşa hingivî, mêşa hingvînî (lat : *apis mellifica*)	arı,	abeille	honey bee make,
heng, hing	ana arı	reine des abeilles	queen bee
mêşên mêşinî	uysal arı	abeilles douces	non-aggressive bees
mêşên bizinî, mêşên no	saldırgan arı	abeilles agressives	aggressive bees
mêşên karker, temen kurt in, dibin 35-40 rojî	işçi arı	abeilles ouvrières	worker bee
ferx	oğul	abeilles qui viennent de naître	young bees
pîrox (hingiv çênakin)	eril arı	faux-bourdons	drone
xwarina mêşan	**arı yemleri**	**alimentation des abeilles**	**bee foods**
kek: ji hevîr, hingiv û şîr çêdikin	"kek": hamur, bal ve sütten yapılır	pâte de farine, de miel et de lait	mixture with dough, honey and milk
şîreya mêşan	arı şurubu	sirop nutritif (nutriment)	syrrup for feeding bees
şerbeta mêşan : xwarina mêşan ya ji bo zivistanê, ji dims yan jî şekir çêdikin	arılar için pekmez veya şekerden yapılan bir kış yemeği	nourriture hivernale faite de jus de raisin bouilli ou de sucre	winter food made from boiled grape juice or sugar solution
îdyom			
hingivbirîn	bal hasadı	la récolte du miel	the honey harvest
hingiv birîn	bal hasad etmek	récolter le miel	to harvest honey
mêş hewandin	arıları içeri almak (kış soğuğundan korumak için)	abriter les abeilles afin de les protéger du froid de l'hiver	to protect bees from winter cold
hingiv xwe li derxûnê daye	bal kovanından taşmak üzere	la ruche est tellement pleine que le miel va déborder	the hive is so full that the honey will overflow
xumîna mêşan	arılar uğulduyor	bourdonnement des abeilles	humming of bees
firîna ferxan	arıların ilk uçuşması	premier vol des jeunes abeilles	first flight of young bees
devê kewarê qitab kirin	kovana eklenti yapmak	agrandir la ruche	to extend a hive
şilxe < mêş bûne şilxe >	sürü	essaim	swarm
balote: hewm, goşî < mêş dibine balote >	arı yığılımı	colonie d'abeilles	the pile of bees

Dûdank

Çita

Gurbik

Makîneya dobê

Şanik

Derxûnê kewarê

Kewarmêşa axînî

Kewarmêş

Mêşedan

Maske

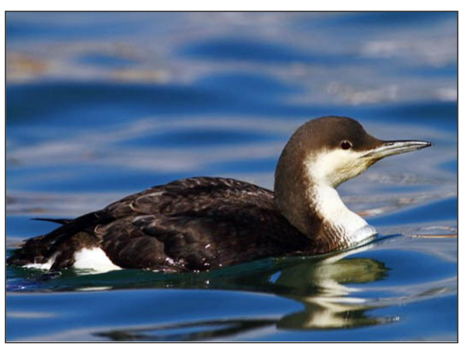
Navên çûkan

Amadekar: Fikret ERTEK
Rûken BAGDU-KESKÎN

Piranîya navan ji Deşta Gewra ye

kurdî	latînî	tirkî	fransizî	îngilîzî
şilfo	*Gavia arctica*	kara gerdanlı dalgıç	plongeon arctique	arctic loon
berraşe	*Alauda arvensis*	tarlakuşu	alouette des champs	skylark
berşe	*Melanocorypha-calandra*	boğmaklı toygar	alouette calandre	calandra lark
seravêrik, silavzêrik, sûravêlk	*Tadorna ferruginea*	angıt	tadorne casarca	ruddy shelduck
betê vîzvîzok	*Tetrax tetrax*	mezgeldek	outarde canepetière	little bustard
bûmê palaxê (bûm)	*Bubo bubo*	puhu	grand-duc d'Europe,	eagle owl
kew (dîk), nêrekew	*Alectoris chukar*	kınalı keklik	perdrix choukar	chukar
vitik (dîk û marî)	*Ammoperdix griseogularis*	kum kekliği	perdrix si-si	see, see partridge
kullo, pînês, tîntîn	*Galerida cristata*	tepeli toygar	cochevis huppé	crested lark
mirîşka avî	*Fulica atra*	sakarmeke, saz tavuğu	foulque macroule	common coot
xiloçîzik	*Vanellus vanellus*	kızkuşu	vanneau huppé	nothern lapwing
pit, boqsor	*Cercotrichas galactotes*	çalı bülbülü	agrobate roux	rufous bush robin
bet	*Otis tarda*	toy	outarde barbue	great bustard
çixik	*Scolopax rusticola*	çulluk	bécasse des bois	eurasian woodcock
zirzûl	*Apus melba*	ak karınlı ebabil	martinet à ventre blanc	alpine swift
şalûr	*Merops apiaster*	arıkuşu	guêpier d'Europe	bee-eater
cîq	*Sturnus vulgaris*	sığırcık	étourneau sansonnet	starling
dîkê avî	*Ceryle rudis*	alaca yalıçapkını	alcyon pie, martin, pêcheur pie	pied kingfisher
dîksilo, silêmanê dunukil, dodo tirşik, (dodo)	*Upupa epops*	ibibik	huppe fasciée	hoopoe
çikê bozan	*Oenanthe isabellina*	boz kuyrukkakan	traquet isabelle	ısabellina wheatear
axê çika	*Oenanthe hispanica*	kara kulaklı kuyrukkakan	traquet oreillard	black-eared wheatear
çûçika zer	*Emberiza melanocephala*	kara başlı çinte	bruant mélanocéphale	black-headed bunting
tatilbarik, qerebeşk	*Phalacrocorax carbo*	karabatak	grand Cormoran	great cormorant
qarît, barît, sûsik, sûsk, remêl, rimêle, hevêrde, kutefir, qitik	*Coturnix coturnix*	bıldırcın	caille des blés	common quail
şeşxapînok, şivanxapînk, şivanxapînok, şibxapînk, kilkehelsîne, xapxapok, çûka şivanan	*Caprimulgus europaeus*	çobanaldatan	engoulevent d'Europe	nightjar
şînordek, werdaka serkesk	*Anas platyrhynchos*	yeşilbaş	canard colvert	mallard
qazê çolê	*Anser anser*	boz kaz	oie cendrée	greylag goose
mastok, çûçika serbimast	*Motacilla alba*	ak kuyruksallayan	bergeronnette grise, hochequeue grise	pied wagtail
teyrê boyax	*Coracias garrulus*	gökkuzgun	rollier d'Europe	roller
turlî, tirlî	*Burhinus oedicnemus*	kocagöz	oedicnème criard	stone curlew
oxlî (yê kew), şaqavî, şaq, şîneşaho, qoxan, wîq	*Ardea cinerea*	gri balıkçıl	héron cendré	grey heron
qertelê piştbicil	*Neophron percnopterus*	küçük akbaba	vautour percnoptère	egyptian vulture
qumrî, tivîlk	***Streptopelia decaocto***	kumru	tourterelle turque	eurasian collared dove
qijika boçhelewî	*Pica-pica*	saksağan	pie-bavarde	magpie
kevotker(r)ik	*Streptopelia turtur*	üveyik	tourterelle des bois	turtle dove

Yên wêneyên wan nehatine peydakirin	Resimleri bulunamayanlar	Dont les images n'ont pas été trouvées	Pictures are not found
Bûka mişk: çûkeke pir piçûk e, di nava dirîyan de tenê dike pirpir. Bilind nafire, zûka ji şitlekê difire şitleke din. Rengê wê qehweyîyê bi zerayî ve ye.	Çok küçük bir kuş olup çoğunlukla fundalıklarda yalnız uçuşurlar. Yüksek uçmazlar ve daldan dala çabuk uçarlar. Rengi sarıya çalar kahverengindedir.	Un tout petit oiseau qui vole comme s'il rebondissait entre les buissons. Il ne vole pas haut, il se déplace vite d'une branche à l'autre. Il a une couleur d'un brun-jaunâtre.	A very small kind of birds, fly often alone in the bushes. Fly very quickly from branch to branch but not highly. They have a brown yellow color.
Werdeka e'bûrî: dişibe mariya werdeka serkesk. Lê rengê wê hinekî tarîtir e û jê piçekî piçûktir e.	Yeşilbaşlı ördeğin dişisine benzer. Fakat ondan biraz daha küçük olup rengi de daha koyudur.	Espèce de canard qui ressemble à la femelle du canard colvert en plus foncée et plus petit que celle-ci.	It is very similar to the females of the green-headed duck, slightly smaller and with a darker color.
Werdeka cûrre: dibe ku li Kurdistanê werdeka herî piçûk be. Rengê wê li ser rengê mariya werdeka serkesk e. Masiyan pir dixwe.	Kürdistan'daki en küçük ördek türü olabilir. Rengi yeşilbaş ördeğin rengine benzer. Çok balık yer.	Espèce de canard sans doute la plus petite du Kurdistan. Sa couleur ressemble à celle de la femelle du canard colvert. Il mange beaucoup de poisson.	It may be the smallest duck species in Kurdistan. Its color is similar to the color of mallard ducks. Eats mostly fish.
Kuloyê piçûk: kulikê vî kuloyî tune ye û bi piranî li nêzîkî çeman digere.	Bu toygar küllahsızdır ve çoğunlukla ırmak kenarlarında yaşarlar.	Espèce de cochevis sans huppe qui vit aux bords des rivières.	Lark without a cron living on the river edges.

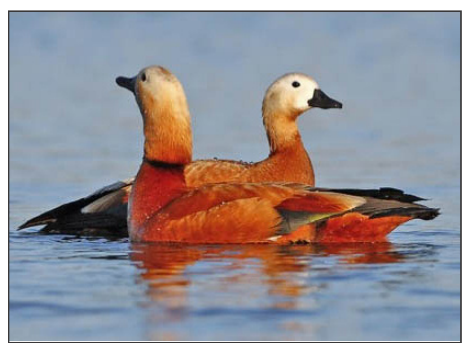
Şilfo,
Gavia arctica

Berraşe,
Alauda arvensis

Berşe,
Melanocorypha-calandra

Seravêrik, silavzêrik, sûravêlk,
Tadorna ferruginea

Betê vîzvîzok,
Tetrax tetrax

Bûmê palaxê (bûm),
Bubo bubo

Kew (dîk), nêrekew,
Alectoris chukar

Vitik (dîk û marî),
Ammoperdix griseogularis

Kullo, pînês, tîntîn, *Galerida cristata*

Mirîşka avî, *Fulica atra*

Xiloçîzik, *Vanellus vanellus*

Pit, boqsor, *Cercotrichas galactotes*

Bet, *Otis tarda*

Çixik, *Scolopax rusticola*

Zirzûl, *Apus melba*

Şalûr, *Merops apiaster*

Cîq, *Sturnus vulgaris*

Dîkê avî, *Ceryle rudis*

Dîksilo, silêmanê dunukil, dodo tirşik (dodo), *Upupa epops*

Çikê bozan, *Oenanthe isabellina*

Axê çika, *Oenanthe hispanica*

Çûçika zer (dîk), *Emberiza melanocephala*

Çûçika zer (marî), *Emberiza melanocephala*

Tatilbarik, qerebeşk, *Phalacrocorax carbo*

Qarît, barît, sûsik, sûsk, remêl, rimêle, hevêrde, kutefir, qitik, *Coturnix coturnix*

Şeşxapînok, şivanxapînk, şivanxapînok, şibxapînk, kilkehelsîne, xapxapok, çûka şivanan, *Caprimulgus europaeus*

Şînordek, werdaka serkesk (dîk), *Anas platyrhynchos*

Qazê çolê, *Anser anser*

Mastok, çûçika serbimast, *Motacilla alba*

Teyrê boyax, *Coracias garrulus*

Qijika boçhelewî, *Pica-pica*

Turlî, tirlî, *Burhinus oedicnemus*

Oxlî (yê kew), şaqavî, şaq, şîneşaho, qoxan, wîq, *Ardea cinerea*

Qumrî, tivîlk, *Streptopelia decaocto*

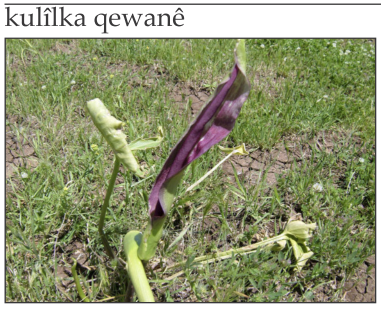

Qertelê piştbicil, *Neophron percnopterus*

Kevotker(r)ik, *Streptopelia turtur*

Flora Kurdistanê - III -

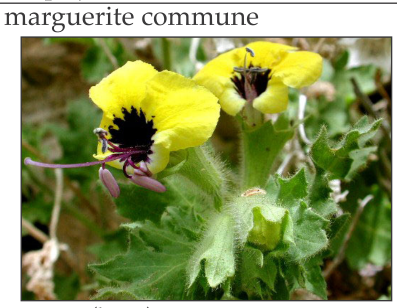
Amadekar: Ehmedê DIRIHÎ
Eyûb KIRAN û Xalidê HEKARÎ

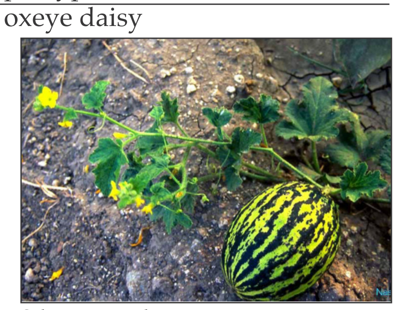
kurdî	latînî	tirkî	fransizî	îngilîzî
kîrê keran (kurdan)	*eminium*	yilan yastığı	vivace tubéreuse	eminium
axbandir, hintirş, 'emtişk	*ornithogalum narbonense*	ak baldır, kurt soğanı	ornithogale de Narbonne	Narbonne star -of-Bethlehem
kirkor	*echinophora teniufolia sibthorpiana*	peynir otu	échinophore à feuilles tenues	prickly parsnip
benga (benc) reş	*hyoscyamus-niger*	siyah banotu	jusquiame noire	black henbane
benga (benc) zer	*hyoscyamus aureus*	sarı banotu	jusquiame dorée	yellow henbane
şilingo, êmdî	*cucumis meld l.*	Mardin acuru	variété de concombre	cucember specie
giyakulik	*gladiolus sp*	glayör	glaïeul	gladiolus
şimşîr	*gladiolus illyricus*	kuzgun kılıç çiçeği	glaïeul d'Illyrie	Illyrian gladiolus
bermalxatûn	*lathyrus roseus*	mürdümük	pois-de-senteur vivace	sweet pea
kirkor, kerkol	*prangos ferulacea*	bir çakşır türü	apiaceae	apiaceae
gongil, çavbeloq	*centaurea calcitrapa*	çoban kaldıran, timur dikeni	chausse trappe, chardon étoilé	purple starthistle, red starthistle
giyagenî	*fritillaria persica*	acem terslalesi	fritillaire de Perse	persian fritillaria
pêcanik, kersim, şivanok	*tussilago farfara*	öksürük otu	tussilage, pas- d'âne	coltsfoot
nêrebend	*scorzonera incisa*	bir yemlik türü	variété de scorsonère	a sort of scorzonera
gîyareşk, hengemînok	*lamium album*	beyaz ballıbaba	lamier blanc, ortie blanche	white deadnettle
qaqulok, mostikvaş	*hordeum bulbosum*	yumrulu arpa	orge bulbeuse	bulbous barley
pêqijak	*chenopodium aristatum*	kazayağı	chénopode	wormseed
qermox, qeremox, zirişk	*berberis vulgaris*	diken üzümü	épine-vinette	common barberry
havazge	*arnebia densiflora*	eğnik	de la famille des boraginacées	boraginaceae
alala sor- mele osman	*phelypaea tournefortii*	ayı parmağı	variété de tulipe	tulipa julia
alal	*phelypaea*	bir ayı parmağı türü	tulipe, variété de tulipe	phelypaea
alala zer, mele osman	*phelypaea*	bir ayıparmağı türü	tulipe jaune	phelypaea
kulîlka qewanê	*leucanthemum-vulgare*	beyaz ay papatyası	marguerite commune	oxeye daisy

Kîrê keran (kurdan),
Eminium

Axbandir, hintirş, 'emtişk,
Ornithogalum narbonense

Benga (benc) reş,
Hyoscyamus-niger

Benga (benc) zer
Hyoscyamus aureus

Şilingo, êmdî,
Cucumis meld l.

Giyakulik,
Gladiolus sp

Şimşîr,
Gladiolus illyricus

Bermalxatûn,
Lathyrus roseus

Kirkor, kerkol,
Prangos ferulacea

Gongil, çavbeloq,
Centaurea calcitrapa

Giyagenî,
Fritillaria persica

Pêcanik, kersim, şivanok,
Tussilago farfara

Nêrebend,
Scorzonera incisa

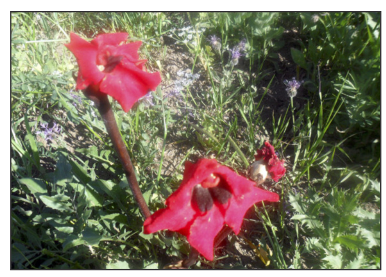

Gîyareşk, hengemînok,
Lamium album

Qaqulok, mostikvaş,
Hordeum bulbosum

Pêqijak,
Chenopodium aristatum

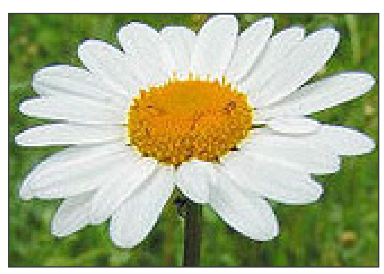

Qermox, qeremox, zirişk,
Berberis vulgaris

Havazge,
Arnebia densiflora

Alala sor - mele Osman,
Phelypaea tournefortii

Alal,
Phelypaea

Alala zer, mele osman,
Phelypaea

Kulîlka qewanê,
Leucanthemum-vulgare

KURMANCÎ
MAGAZINE LINGUISTIQUE KURDE, supplément du Bulletin de liaison et d'information
© INSTITUT KURDE DE PARIS, 106, rue La Fayette, 75010 Paris - France, Tel. : 00 33 (0)1 48 24 64 64, *www.fikp.org*
Directeur de la publication : **Reşo ZÎLAN,** *Réalisation :* **M. HASSAN, S. ILITCH, Y. KARADEMIR**